

Paleografie latinských nápísů

Jednotlivá písmena nejstarších latinských nápísů jsou jak u řeckých a etruských z tenkých čar, jsou nepravidelně vysoká a nepravidelně postavená, s převahou šikmých linií a hrotitých lomů.

Směr písma na nejstarším nápise (spona z Praeneste) je zprava doleva, na nejstarším kamenném nápise (Lapis niger) je to bustrophedon ve vertikálních řádcích (jeden řádek je veden nahoru, druhý dolů).

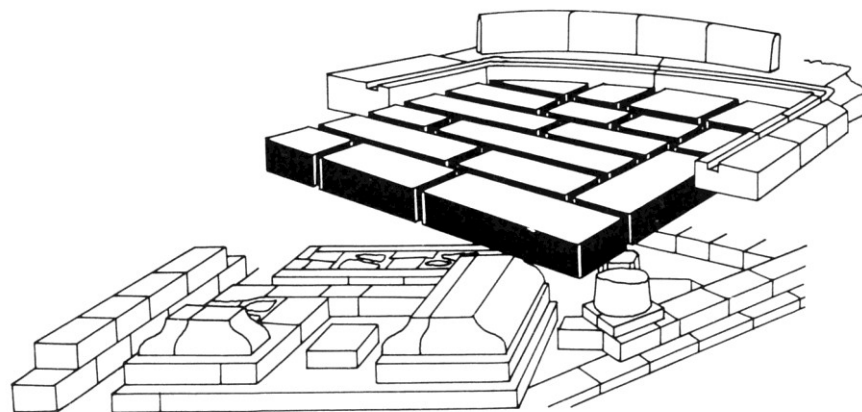
Bustrophedon = „tak jak jde kráva při orbě“.

Psaní doleva a bustrophedon jsou charakteristické i pro archaické řecké nápisy. Ojediněle se objevují i na raných latinských nápisech. V principu však latinské nápisy jsou psány ve vodorovných, horizontálních řádcích, směrem doprava.

Paleografie latinských nápisů

Tzv. Lapis niger – nejstarší oficiální dokument Říma, nalezený pod částí Fora, pokrytou černým mramorem. Pochází zřejmě z poč. 6. st. př. Kr. a nese nápis v archaické, ne zcela srozumitelné latině. Text je snad nějakým rituálním předpisem, který upravuje buď vykonávání nějakého kultu nebo správu nějaké svatyně.

Paleografie latinských nápisů

Abecedu republikánského monumentálního písma (scriptura monumentalis) se svými 21 písmeny lze rozeznat na základě

-jednoduchého hrubého zářezu dláta, které ještě nedrželo pravidelný tvar písmene V,

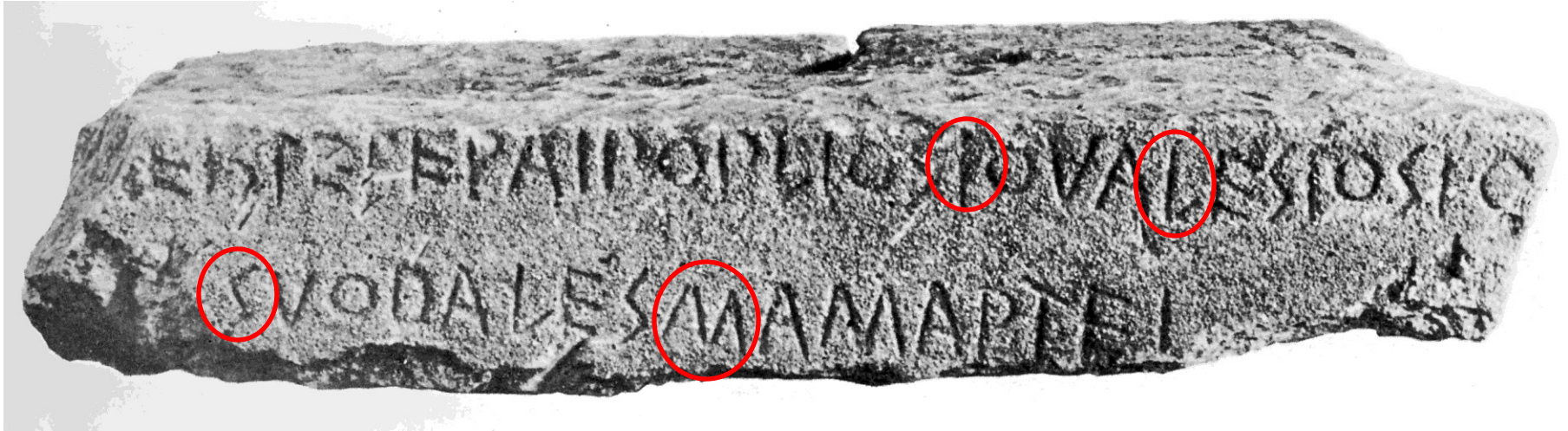
-podle nejčastěji nepravidelného nápisového pole se širokými písmeny,

-nahoru směřující trojúhelníkovitou interpunkcí (v časných dobách též čtvercovou nebo obdélníkovou)

-a podle některých znaků určitých písmen.

Např. L na raných nápisech není pravoúhlý (spíš špičatý), široký M, otevřený P (spíš vypadá jako řecká gamma), špičatě lomený S atd.

Charakter raných písmen dobře ukazuje tzv. lapis Satricanus.

Nalezeno v roce 1977 v Satricu (jižní Latium), při výzkumu chrámu Mater Matuta. „Martovi věnují družiníci Publia Valeria“ – P. Valerius Publicola, jeden z prvních konzulů republiky.

Paleografie latinských nápisů

Většina republikánských nápisů pochází z posledních dvou století př. Kr. a již nemají tento raný charakter. Z ca 3.900 latinských nápisů z doby před Caesarovou smrtí jsou to ca 3.200 (srov. více než 300.000 císařských nápisů).

Rovnoměrné, proporčně vyvážené písmo Scriptura capitalis quadrata ve své vyvinuté podobě je produktem Augustovy éry. Až do pozdní antiky pak zůstává nejhojněji používaným písmem pro reprezentativní nápisy a dodnes se nejčastěji spojuje s představou římských kulturních památek – např. Pantheon.

Paleografie latinských nápísů

Zde vyobrazené abecedy ukazují vývoj od Scriptura capitalis quadrata ke Scriptura actuaria (též *libraria*). *Scriptura actuaria* napodobuje styl malování štětcem, nachází se na malovaných i tesaných nápisech, včetně oficiálních památek. To, co zde vidíme, není chronologický vývoj, jednotlivé formy existují vedle sebe.

Existuje též Scriptura vulgaris (moderní název: *cursiva*) – individuální písmo, které nemá žádnou typickou abecedu.

ABCDEF GHI LMNOP QRSTVX

ABCDEF GHI LMNOP QRSTVX

ABCDEF GHI LMNOP QRSTVX

ABCDEF GHI LMNOP QRSTVX

ABCDEF GHI LMNOP QRSTVX

Paleografie latinských nápisů

**E. Meyer: „Lateinische Inschriften nach ihrer Schrift zu datieren, ist nicht möglich, jedenfalls nicht genauer als nach groben Kriterien archaisch, republikanisch, kaiserzeitlich, spatantik“
(*Einführung* 98)**

i

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVX

- Doba augustova

ii

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVX

- Doba Claudia a Nera

iii

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVX

- Doba Flaviovců

iv

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVX

- Doba Traiana a Antoninů

v

ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTVX

- Doba Septimia Severa